

צ'בזטי מזהר"ן

קמא

דף קיא:

עם

ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה קצח

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מה גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(ה"מ שמו שמה)

קיא:

ליקוטי

קצד צה צו צה צט ר רא רב רג רד

מוהר"ן

תורה אור
תהלים נא (יז) אָדְנֵי שְׁפִתֵי תַפְתַּח וְפִי יִגִּיד תְּהַלְלֶנְךָ:
תורה קצה
תהלים ד (ב) יִקְרָא יֶעֱנֶנִי אֱלֹהֵי צְדִיק בְּצַד הַרְחֵמְךָ לִי תַנְנִי וְשָׁמַע תַּפְלְתִּי:
תורה קצו
משלי כב (כג) כִּי יִהְיֶה יָרִיב רִיבִים יִקְבַּע אֶת קַבְעֵיהֶם נַפְשׁ:

תורה קצז
במדבר בהעלתך יב (א) וְתִדְבֵר מִרְגְּבֵי וְאֶהְרֵן בְּמִשְׁחַ עַל אֹדוֹת הָאֵשֶׁה הַכִּשִׁית אֶשְׁרֵךְ לָקַח כִּי אֵשֶׁה כִּשִׁית לָקַח: (ג) וְהָאֵשֶׁה מִשָּׁה עֵנִי עָנִי מֵאֵד מִכָּל הָאֵשֶׁה עַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: ס
תורה קצה
שמות בשלח יד (טו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה מִה תַּצְעֵק אֵלַי דְּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִשְׁעוּ:

תורה קצט
תהלים קיט (קג) מִה נִקְלָצוּ לְחַכֵּי אֲנִיחֶךָ מִדְּבַשׁ לֶפֶי: תורה רא
איכה ב (ו) וְנָח אֲדֹנָי מִנִּזְנוֹן נַאֲרַ מִקְדָּשׁוֹ הַסְּגִיר בְּנֵי אוֹיֵב חֹמֹת אֲרָמְנוֹתַי קִלַּל תַּנְנוּ בְּבֵית יְהוָה כִּיֹּם מוֹעֵד: משלי י (ב) לֹא יוֹעִילֶנּוּ אוֹצְרוֹת רָשָׁע וּבְזָקָה תִּצְלֵל מַקְוֹת:

תהלים קיב (ט) פִּגְרוֹ נָתַן לְאֲבִיוֹנִים צְדָקְתוֹ עֲמֵדֹת לְעַד קִרְנוֹ מִרְגֵם בְּכַבּוֹד: תורה רג

אסתר ב (יא) וּבְכָל יוֹם יוֹם מְדַבְּרֵי מִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ בֵּית הַנְּשִׁים לְדַעַת אֶת שְׁלוֹם אֶסְתֵּר וְמִה יַעֲשֶׂה בָּהּ:

הפקיד. ותיכף נפל לרגלי הפקיד, וחלק לו כל הכבוד השייך להשר, והשיב לו על עסק שאלתו, אזי נתהפכו פני הפקיד כשולי קדירה [א], ונתבייש מאד, כי אין בזיון גדול מזה, שבעיני השר נותנים לו כבוד הזה. כמו כן עיקר הכבוד הוא רק מהדיבור, כי אבר מהאדם כגון יד אינה יכולה לחלוק לו כבוד, כי גם אינו ניכר בהיד בעצמה תכנית האדם, וכן אפי' פני האדם אינו מיוחד להאדם בעצמו, כי נמצא גם היה שיש לה פני אדם כגון קוף, ואין זה גדר האדם, ועל כן אינו מקבל כבוד כי אם מהדיבור, שבזה מובדל האדם מחי. ועל כן מאחר שעיקר הכבוד הוא בהדיבור, והדיבור הוא היכול המלך [ב], כי היכול גימ' אדני בחי' הדיבור, כמ"ש (תהלים נא) אֲדָר שְׁפִתֵי תַפְתַּח (ע' תיקון יח [ג]) א"כ רוצה לקבל כבוד בהיכל המלך, ואין בזיון גדול מזה, כידוע בחוש, שבוודאי יתבייש העבד מאד כשיחלקו לו כבוד גדול לפני המלך, כנ"ל במשל הנ"ל :

קצה [ד] (תהלים ד) **בצר הרחבת לי**, היינו שגם אפילו בהצרה בעצמה, השם יתברך מרחיב לנו. כי אם יסתכל האדם על הסדי ה', יראה, שאפילו בעת שהשם יתברך מיצר לו, גם בהצרה בעצמה, השם יתברך מרחיב לו, ומגדיל הסדו עמו. וזה **בצר הרחבת לי**, היינו אפילו בתוך הצרה בעצמה, נתת לי הרחבה בתוכה, מלבד מה שאנו מצפים שהשם יתברך יושיעני בקרבי מכל הצרות, וייטבי עמנו מאד, אך אפילו גם בהצרה בעצמה מרחיב לנו [ה]:

קצו [ו] (אבות פ"ב [ו]) **וכשאתה מתפלל אל יתעש** תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים וכו'. כי אסור לאדם לעמוד עצמו על שום דבר, היינו שאסור להתעקש בתפלתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דווקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בחזקה, בגזילה. רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים, אם יתן הש"י יתן, ואם לאו לאו, כמוכא במ"א (פ'). וזה אל תעש" תפלתך קבע, מלשון גזילה, כמו שכתוב (משלי כב) **וקבע את קובעייהם נפש**. היינו שכל מה שהוא מבקש, הן פרנסה או בנים או שאר צרכים, אסור להתעקש ולעמוד עצמו בתפלתו, שדווקא יעשה הקדוש ברוך הוא את תפלתו, כי זה הוא תפלת קבע שלוקח הדבר בחזקה בגזילה, רק יתפלל רחמים ותחנונים כנ"ל :

קצז [ז] **דע** שלשון הרע של העולם מוזיק ופוגם את העניות, שעל ידי לשון הרע שהעולם מדברים, על ידי הפגם הזה, א"א להצדיקים להיות עניים, כי פגם לה"ר מפריד בין ענוה להכמה, ועל ידי זה, נפגם הענווה, וא"א להיות עניו, ואפילו אם יהיה עניו הוא בלא חכמה, וזה ידוע שענווה בלא חכמה אינה כלום, כי בוודאי אין זה מעלת הענווה, להראות עצמו ככפופת ראש בדרך שמות כאלו הוא עניו, כי זה ענווה פסולה [ח], ועיקר הענווה" כשהיא בחכמה, ועל ידי פגם לה"ר, נעשה פירוד בין ענווה להכמה, ועי"ז א"א להיות עניו, וזה היה מעלת משרע"ה, ששכחה התורה אותו, שהיה כ"כ גדול

במעלת הענוה, עד שאפילו לה"ר לא הזיק לענוונותו, וז"ש (במדבר יב) **ותדבר בו במשה בו**. נמצא שהיה פגם לה"ר בעולם, אעפ"כ, [ט] **והאיש משה ענו מאד**, כי היה במעלה גדולה כ"כ בענווה, שאפי' פגם לה"ר, לא הזיק לו לענווה שלו [י]:

קצח [י] **כשאתה צועק להש"י**, אומרים לו ליסע [יא], כמ"ש (שמו' י"ד) **מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו** [יב]:

קצט [יג] **דע** שיש המתקה להנצל מעונש של אלמן, שלא תמות אשתו חי', והוא, על ידי שמרגישין טעם מתיקות בהתורה, על ידי זה ניצולין מזה העונש, לכלי להיות אלמן חי', וזה כדאותיות **אלמן** ר"ת **מה נמצויה לחכי אמרתך** (תהלים קיט) שעל ידי שמרגישין מתיקות בהתורה כניצולין מהעונש הזה, וגם הכתוב [יד] **מסיים מדבש לפי**, שעל ידי זה המתיקות שמרגישין בהתורה ממתקין הדין של מיתת אשתו חי' כי **דבש בגימ' אשה** כמוכא בכתבים [טז]:

ר [טז] **המעם** שהצדיקים שבזמן הזה הם עשירים, ובזמנים הקודמים היו רובם עניים ואביונים, זה מרומז במשנה (אבות פ"ד [ז]) כל המקיים את התורה מעוני סופו לקיימה מעושר, והצדיקים שבזמן הזה הם הם הצדיקים שהיו בזמנים הקודמים בסוד הגלגול, וכבר קיימו התורה מעוני, על כן זוכים עתה לקיימה מעושר :

רא [יז] **מרומז** בתרגום איכה ל' (ב) שכפסח צועקין בהתפילה כמוכא על פסוק **קול נתנו בבית ה' כיום מועד**, כקל עמא דמצלין בהגא דפסחא, עיין שם בתרגום :

(משלי י [ז]) **צדקה תציל למוות ראשי תיבות מצ"ת** : **סגולה** לחולי נופל ר"ל. לפור צדקה, (תהלים קיב) **פזר נתן לאביונים ראשי תיבות נפ"ל** [יח]:

רב [יח] **כל** מי ששכלו קטן ביותר, צריך לחלוק לו כבוד ביותר, כי כל מה ששכלו יותר קטן, הוא יותר הפזן בכבוד, וכמו שאנו רואים בחוש, שהנשים מקפידין מאד על כבודם, ורוצים מאד את הכבוד, וזה מחמת, שהנשים דעתן קלה [יט] וקטנה מאד :

רג [יט] **מסיפורי** דברים של הנשים יכולים לידע מעמד השכינה איך היא אוחות כעת, וזה שכתוב אצל מרדכי (אסתר ב) **שהיה מתחלף לפני חצר בית הנשים לדעת את שלום אסתר**, ואסתר היא השכינה [כ], כי מרדכי היה משיג זאת, לידע שלום השכינה מחצר בית הנשים ע"י סיפורי דבריהם :

רד [כ] **מעלת** הצדקה ידוע, בפרט כשנותנין לת"ח כמוכא [כא] שהמעוה שנותנין לת"ח הוא בחי' תמכי אורייתא [כב], אבל באמת זה המעוה שנותנין לתלמיד חכם הוא בחי' תורה ממש [כג], ואין עבירה יכול לכבות זה המעוה שנותנין

א הביטוי הזה שבת ל. ומו"ק ט. ומגילה יא. ופירושו שנעשו שחורים. וז"ע שכל מקום ע"י בוסה נעשו אלומוים. ועיין נהי יט וטובה ל: וחולין מז: אלום שמור הוא אללם שלמה. וז"ע כי בצוה גולה חול סומקא ואלתי חיוולל. עול ל"ע כי שחמות הפנים מואלל בצורה כל שאר ממתמ עלצות ומסכות ממילי ומוסק הסתפקות

ב בתרלד- קיף
ג שיחות הר"ן קה
ד רף לב.
ה לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
ו גם בדפורי' ותרלד- וישיעני בקרב, ומתרלד- וישיענו בקרב
ז גם בדפורי' ותרלד- וייטב, ומתרלד- וייטיב
ח עיין עלים לתרופה מכתב קי (או קיז) ד"ה וכבר נחקר אצלי ומכתב קסה (או קעג) ד"ה והנה כוננת לדעתי
ט לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
י משנה יב
יא גם בדפורי' ותרלד- תעש, ומתרלד- (וצ"ע כי במשנה כתוב תעש)

א צריכין להפקיד את עצמן, ולשכח בצרתן, כדי שיבואו לעולם המחשבה, למעלה מהזמן ע"ש.
ב לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
ג בתרלד- אוחיות
ד בתרלד- נמצוי (בתקפא ברגר ו' מחוק ונשאר נוקדה ונראה נמלצ')
ה גם בדפורי' ותרלד- ניציל, ומתרלד- ניצולין
ו ה"ג
ז מאורי אור ערך דבש. ספר דבש לפי להחיר"א מערכת ד אות א. קהלת יעקב ערך דבש אות ג
ח לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
ט משנה ט'
י לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
יא כך כתוב בתקפא ותרלד והכוונה שרבינו כתב איכה ומהורנ"ת ציין לפרק ב, ומתרלד – (איכה ב)
יב פסוק ב' ומשלי יא ד'
יג עיין שיש"ק ח"ב אות תקפה
יד לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
טו שבת לג: קדושין פ: תנחומא וירא כב, וזהר ויקהל רית. שלח קע.

מאמר מה תצעק אלי

מספה"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

בְּשֶׁאֶחָד צוּעֵק לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ אֹמְרִים לוֹ לִסְע, כְּמוֹ שְׂכָתוֹב: "מִה תִּצְעֵק אֵלַי דְּבַר אֵל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִסְעוּ" (שְׁמוֹת י"ד טו): (קל"מ השלם)

מקובל אצל אנ"ש לבאר שבודאי צריך להקדים תפילה וצעקה, אבל לא להמתין לנס, אלא יסע ויתחיל להוציא לפועל רצונו, ואזי (תפילה עושה מחצה דהיינו את החצי השני) שתהיה לו סיעתא דשמיא להשלים רצונו. וזהו מה תצעק אלי (עוד), דבר אל בני ישראל ויסעו, שיעשו מעשה ותיהיה להם סיעתא דשמיא. אבל מהפסוק שמביא רבנו יש לומר שמדבר גם בכגון שאדם צריך ישועה לפנים משורת הדין, כי יש עליו קטרוג גדול, אזי כשהוא צועק אומרים לו תפילתך עולה רק לבעל הרחמים הפשוטים שנוהג במדה כנגד מדה, ע"כ הוא לא יכול לעזור לך, וכדי שצעקתך תעלה לבעל הרחמים הגדולים אין לך עצה אלא רק שתתחיל בעצמך במעשה של מסירות נפש. (וי"א שעצתו היא ליסע אל הצדיק שתפילתו תפילת ה' העולה לעתיק)

שיחות

ספר ראבר"נ לר"א תיים רוזין ו"ל אחר ששאל אותו מה פרוש הפאמר שבלקוטי מוהר"ן סימן קצח בְּשֶׁאֶחָד צוּעֵק לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ אֹמְרִים לוֹ לִסְע וכו'. אמר לו ששאל שאלה זו אף הוא את אביו ואמר לו ששאל שאלה זו את מוהר"ן ו"ל ואמר לו: בַּעַת שְׂאָדָם צוּעֵק לְהִשָּׁם יִתְבָּרַךְ בְּאֵמֶת אֵי מִן הַשְּׁמַיִם מְרַמְזִים לוֹ שִׁסְע הַלְּאָה בְּדַרְכּוֹ, וְכִשְׁמֵן הַשְּׁמַיִם אֹמְרִים לוֹ לְאָדָם לִסְע, הָרִי שְׂדָרְכּוֹ כְּבָר צִלְחָה וְאֵינן לוֹ לְדָאג אֵיךְ יִצְלִיחַ כִּי בְּשֶׁאֹמְרִים לוֹ לִסְע, יִסְע וְיִגִיעַ לְמִבְקָשׁוֹ מֵאֲחַר שֶׁפִּעַל זֹאת בְּדַרְכּוֹ תְּפִלָּה וְצִעְקָה, אֵף עַל פִּי שְׂאֵי אֶפְשֶׁר לְהִבִּין אֵיךְ יִבּוֹא וְיִקְרָה הַדְּבַר כִּי אֵי אֶפְשֶׁר לְהִסְבִּיר 'אֵיךְ'. אִם מִחֲמַת שְׂעֵדִין אֵינן לוֹ זְכוֹת לְזֶה אִם לְסִבָּה אַחֶרֶת. (שיש"ק ח"ז אות תמא)

כשאחד צועק להקב"ה אומרים לו ליסע וכו'. – אמרו אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ, שיש בכונת דבריו לומר לאדם שאחר שכבר צעק להשם יתברך, תיכף ומיד יזדרז ויתחיל כבר לנסוע ולילך ויקיים דברי בקשתו; כגון אם מתפלל שיזכה לתפילה כראוי, יתחיל להתפלל, ויוציא בקשותיו מכח אל הפועל, וישועת ה' תלוונו אמן; (רבי לוי יצחק בנדר ז"ל – מעדני מלך). (הובא בשיש"ק ח"ז אות תמ)

בענין המבואר בתורה קצ"ח – כשאחד צועק להשם יתברך אומרים לו ליסע. עיין שם. – ביארו בזה אַנְשֵׁי-שְׁלוֹמֵנוּ ואמרו: שהנה כל ההשלכות והירידות והנפילות שעובר על כל אחד ואחד, עיקר הדבר הוא, שהסטרא-אחרא מתגברת עליו, וחפיצה לשבור רוחו, עד שיפסיק יותר מלחפוץ לעבדו יתברך, אולם באמת צריך להתחזק ויהיה מה שיהיה לא יפסיק עוד ועוד מלהשתדל ולהתאמץ לעבדו יתברך, ובמקום שיחדל הוא "יעמוד הערל" (המוזכר בליקוטי מוהר"ן תורה ע"ב ח"א), שהערל שהוא הסטרא-אחרא המתגבר על האדם יפסיק מלהטרידו ויתייאש הוא, בראותו שאדם זה, אף-על-פי שמתרידו יומם ולילה אינו מפסיק לעבדו יתברך, על אף כל המניעות וההטרדות שמצידו. וזהו שאמר רבינו: כשאחד צועק להשם יתברך – לרוב המניעות – אומרים לו ליסע הלאה, ולרוץ במהירות שוב לתורה ועבודה, עד שברוב הימים יזכה שילך לו כסדר בחפצו באמת. כי "יעמוד הערל" ויפסיק להטרידו מחמת יאושו הוא, כי זה היאוש הוא עצם מציאות הסטרא-אחרא, ושייך להיצר שהוא הערל, וכשלא יתייאש האדם – על-ידי-זה יגרום שיתייאש היצר המסיתו, שהוא עצם מציאותו: (שיש"ק ח"ד אות מ"ח).

עונג שבת (לרבי אפרים קראקאבסקי) עמ' פח ... ואפשר יש לפרש דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קצ"ח כשאחד צועק להשי"ת אומרים לו ליסע כמ"ש "מה תצעק אלי דבר וכו' ויסעו". ולכאורה בלתי מובן. אך י"ל דהכוונה דלפעמים יש שהאדם בצרה ח"ו, אך יש עצות איך להמלט, אבל כשאחד בצרה ר"ל שאין לו שום עצה איך להמלט, ועי"ז צועק להשי"ת, אומרים לו ליסע, הרצון מה לעשות היינו ליסע מהצרה, ומה שיעשה יהיה טוב. יעיי"ש בשבחי הר"ן ז"ל כאשר חזר רבינו ז"ל מארץ ישראל עד שבא אל החומה אצל שפת כנרת ורצה לעלות על החומה ולירד משם כדי לצאת עי"ז מן העיר, ויהי כאשר עלה על החומה וכו' הסתכל והנה הים תחתיו, והוא היה תלוי ועומד על ידיו ועל רגליו על החומה למעלה, ותחתיו היה הים, ונשא לבו להשי"ת והצילו ברחמיו ויצא משם בשלום וכו'. גם שמעתי אומרים בשם צדיק ז"ל לפרש הכתוב תהלים "עד אנה תסתיר את פניך ממני, עד אנה אשית עצות בנפשי", הרצון עד אנה יש הסתרת פנים ח"ו, בעת אשר יש עוד עצות בנפשי אבל כשרואין שאין שום עצה אזי אין הסתרת פנים כי בודאי אז צועקין להשי"ת בכל לב והוא ירחם יה"ר שירחם השי"ת ויעזור ויגן וישוע לנו ויתקנו בעצה טובה מלפניו.

שם עמ' תקח – ... ואפשר יש לרמו בדברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן קצח, וזה הלשון כשאחד צועק להשי"ת אומרים לו ליסע וכו', ולכאורה בלתי מובן, אך י"ל ברמו ליסע על ר"ה לצדיקים אמתיים כידוע מדברי רבינו ז"ל גאר מייז ואך איז ר"ה.

לקוטי הלכות

אין לק"ה על התורה שלנו אבל יש על הפסוק מה תצעק אלי בעתיקא תליא ע"פ ביאור האריז"ל בכוונות ספירת העומר. שם מוהר"ת לומד הפך מהמבואר כאן כי כאן אומר שצריך לעשות מעשה ולא רק תפילה, ואילו שם מדייק מוהר"ת מדברי הזוהר בעתיקא תליא משמע שבאמת אין סוף לרחמי ה' ית', אבל רק הצדיק יכול לעורר אותם, אלא שמחמת מצבינו הנמוך צריך לזה יחוד דקטנות סוד נשיכת הנחש, על כן הישועה בהכרח באה עם ייסורים.

או"ח הלכות נטילת ידיים לסעודה הלכה ו' אות מ' – כמו שהשם יתברך מניח כל העליונים ומלאכים ושרפים וכו' ורוצה דיקא בעבודת בני אדם הגשמיים, כן כל מה שהמדרגה נמוכה ופחותה ביותר כשמתעוררים משם באיזה התעוררות כל שהוא נעשה מה שעושים נפלאים למעלה בבחינת כד אתי יתרו וכו' כדין אסתלק ואתיקר שמא דקדושא בריך הוא וכו'. ועל כן על ידי שהצדיק הגדול מעלה נפשות הפגומות מאד על ידי זה דיקא נעשה יחוד נפלא, וזה סוד נשיכת הנחש לאילתא המבאר בזוהר הקדוש בסוד קריעת ים סוף. ועקר היחוד נעשה על ידי שממשיך הצדיק הארה על הנפשות הנ"ל מבחינת עתיק שזה בחינת מה שכתוב שם: "מה תצעק אלי" בעתיקא תליא מלתא. כי מחמת שהם חולי הנפש ופגומים ביותר, על כן אי אפשר להשיעם כי אם הצדיק הגדול ביותר שיכול להאיר בהם מבחינת גבוה מאד שהוא אוריתא דעתיקא. (משיבת נפש אות טו):

או"ח מנחה הלכה ז' אות נ"ו וזה בחינת סוד קריעת ים סוף. פי מבאר בפרי עין חיים (חג המצות פרק ח), שהוא סוד מוחין דקטנות מאד וכו', שאי אפשר להמתיקם אלא על ידי בחינת עתיקא, שזהו בחינת (שמות יד, טו): "מה תצעק אלי" – בעתיקא תליא מלתא וכו' (זוהר בשלח נב). עין שם היטב בכונות שביעי של פסח, שמפליג שם מאד מאד בעצם עמקות הסוד הזה וכו', עין שם. ועל פי דברים הנ"ל (באות מ מא וכו') יכולים להבין מה רמזים נפלאים להתחזק בתפלה בכל מקום שהוא, אפלו בקטנות דקטנות שאי אפשר לבאר כלל, אפלו אם נפל לבחינת קטנות מאד, המרמז בענין הספנה שהיה לישראל בשעמדו על הים, על פי פונות האר"י הנ"ל בענין ההוא נחש וכו', אף על פי כן אין יאוש בעולם, ויש ויש תקוה על ידי בחינת עתיקא וכו', שמשם סוד מנחת העמר שעורים שהיא בחינת עשירית האיפה שלא נתגלה לאברהם אבינו וכו', וכמבאר לעיל, שהיא בחינת שצריכין להתחזק (שקורין דער האלטין זיף) גם שם על ידי חלק מאלף אלפים ורבי רבבות שיש לו, בבחינת מנחה שהיא קרבן עני שיכולין להביאו לחצאין, וכן לכמה חלקים, כמו מנחת העמר שעורים שבא קמץ מנחה של שעורים מכל ישראל. ועל ידי תפלה, שהיא אפלו בבחינה זו, גם על ידי זה יכולין להנשע. פי דיקא תפלה פזאת יקרה מאד אצל השם יתברך כנ"ל, כי היא בחינת תפלה לענין וכו', בחינת עשירית האיפה שלא נתגלה לאברהם. פי זה הסוד אי אפשר לגלות עד היכן רחמיו מגיעים, בחינת (ישעיה נה, ז): "ואל אלהינו פי ירבה לסלוח" וכו', כמו שכתבנו לעיל, שזהו בחינת מה תצעק אלי וכו' בעתיקא תליא וכו'. פי זה הסוד הוא בבחינת עתיקא בחינת רעוא דרעיון, ששם נסתלק יוסף משה דוד וכו', כמו שכתבנו שם (באות מו).

קושיות

- א. כשאחד צועק להשם יתברך אומרים לו ליסע – צ"ע כיון שלא אומר לפעמים כשאחד צועק וכו' משמע שתמיד כשאחד צועק, העיצה היא ליסע. היתכן?
- ב. כנ"ל כיון שלא אמר לפעמים משמע בדרך כלל, העצה היא לא לצעוק אלא ליסע. וצ"ע לכאורה סותר את דברי הזוהר על הפסוק שרבנו מביא ששם היה קטרוג גדול במיוחד, ועל כן אמר מה תצעק אלי לאו עידן צלותא הוא, אבל בדרך כלל בודאי אין עצה אלא לצעוק.
- ג. מה תצעק אלי – בתורה ה' למדנו שאחרי גזר הדין הצדיק מערים על הסט"א ומלביש תפילתו בסיפור דברים, ומסתמא כך עשה משה רבנו ומדוע א"ל לשתוק.
- ד. כשאחד צועק להשם יתברך אומרים לו לסע – ליסע משמע אומרים לו עצה טובה וצ"ע מדוע לא מצווים עליו סע. הרי בתורה כתוב "דבר אל בני ישראל ויסעו" דבור הוא לשון תקיף. ואילו לשון אומרים משמע בנחת.
- ה. מה תצעק אלי בעתיקא תליא מילתא – צ"ע היתכן שהמסירות נפש הנפלאה שהיתה לעם ישראל שהאמין במשה רבנו לצאת ממצרים למדבר מסוכן של שרף ועקרב ונחשים כקורת הברד, עשרות מליונים אנשים נשים וטף, באמונה עיוורת במשה הצדיק שאמור לדאוג להם. והראייה שרק אחד מחמש הסכים למסירות נפש הזו והשאר נשארו במצרים. מסירות נפש זו לא הספיקה כדי שיזכו להנהגה של לפני משורת הדין אלא רק עד שיכניסו עצמם למים לסכנת טביעה בים. האם בגלל אחד שנטל עמו פסל מיכה נשכחה כל המסירות נפש של עשרות מליוני בני ישראל. ראה פרש"י (יד טו) דבר אל בני ישראל ויסעו – (מכילתא) אין להם אלא ליסע שאין הם עומד בפניהם כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו לקרוע להם הים: עכ"ל. מבואר לפרש"י שאמנם זכות זו היא שקרעה להם את הים, אלא שצ"ע א"כ מדוע לא נקרע הים מיד, אלא רק כשהגיעו מים עד נפש.
- ו. ראה בשיחות לעיל שאנ"ש ביארו כוונת רבנו כאן שכשאדם צועק לה' אזי אומרים לו תפילה לבד לא תעזור כי צריך שתתחיל במעשה ואז ע"י תפילה תזכה לסיעתא דשמיא. וצ"ע כיצד פירוש זה נכנס בפסוק שרבנו מביא מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו, עפ"י ביאור הזוהר. ואולי כוונת רבנו שהן שתי עצות הרישא בדרך כלל וסיפא למי שצריך ישועה לפני משורת הדין.
- ז. לפי ביאור אנ"ש הנ"ל היתכן שכשאדם צועק על פרנסה אומרים לו לסע הכוונה שילך לעבוד או יעשה השתדלות גשמית ולא שיצעק לה' ויתחזק בבטחון. ואת"ל שאם הוא צועק כל כך כנראה אין לו בטחון וצריך

איזה השתדלות לפי מדרגתו (ראה לק"ה מו"מ ד' עפ"י תורה עו). א"כ האם גם למי שצועק על התאוה הידועה אומרים לו ליסע? ונראה שבוה אומרים ליסע לצדיק האמת/י.

ח. בלק"ה פסח ז' כא מבואר שישראל זכו לקריעת י"ס ע"י שהתחזקו באמונה שהיא בחי' קריעת י"ס ברוחניות שסילקו את השכל ועשו יבשה בים החכמה. מבואר שהיו צריכים להתחזק באמונה דייקא, ואיך רבנו לומד מכאן שהצועק אומרים ליסע. הרי בתורה מ' מבואר שמה שאדם נוסע זה פגם אמונה כחטא העגל. ובתורה ז' אמר שתפילה היא האמונה.

ט. מה פירוש מה תצעק אלי? וכי יש עוד עצה לבד מלצעוק להקב"ה על צרה? כדכתיב (דברים ד' ז) כִּי מִי גֹי גָדוֹל אֲשֶׁר לֹא אֱלֹהִים קִרְבָּים אֵלָיו פִּיּוּד אֱלֹהֵינוּ בְּכָל קְרָאנוּ אֵלָיו: ובברכות דף לב: אמר רבי חמא ברבי חנינא אם ראה אדם שהתפלל ולא נענה יחזור ויתפלל שנאמר קוה אל ה' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ה': עיין שבחי הר"ן סוף אות יי שרבינו בנסיעה מסטמבול לארץ ישראל כשהייתה סערה גדולה בים וכולם צעקו והתפללו, אמר להם רבנו שישתקו וינצלו עי"ז כך היה. מבואר בזוהר/י שכשגובר הקטרוג אזי התפילה אדרבה מעוררת יותר קטרוג כי מעיינים במעשיו האם ראוי שתתקבל תפילתו. ואז צריך דייקא לשתוק ולסמוך על ה' לבד.

י. במדבר רבה פרשה יג פסקה ד' – א"ר יהודה בר' אלעאי כשעמדו ישראל על הים היו השבטים מדיינים אלה עם אלה זה אומר אני יורד תחלה וזה אומר אני יורד תחלה, קפץ נחשון לתוך גלי הים וירד ועליו אמר דוד (שם טט) הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש אמר הקב"ה למשה ידידי שוקע בים ואתה מתפלל (שמות יד) דבר אל בני ישראל ויסעו. עכ"ל. וצ"ע משמע שנכנסו לים לפני שמושה רבנו אמר להם

יא. בפסוקים שם מבואר שבאו לים ומצרים רודפים מאחור אזי טענו למשה טוב לנו עבוד מצרים ממותנו במדבר ומשה רבנו אמר לישראל ה' ילחם לכם ואתם תחרישון, עוד לפני שה' אמר לו מה תצעק אלי. וצ"ע מדוע סבר שהם צריכים לשתוק והוא צריך לצעוק. וא"א לומר כיון שאחר גזר דין צריך להלביש את התפילה וזה רק הוא ידע, כי מבואר בגמ' ר"ה יז שתשובה של צבור תמיד יש בכוחה לקרוע גזר דין גם אחרי שנגזר.

יב. עפ"י תורה קה שהעצה היא לבקש מבעל הרחמים הפשוטים שהוא ז"א שיבקש מבעל הרחמים הגדולים שהוא אריך, צ"ע הרי משה הוא בעלה דמטרוניתא דהיינו מרכבה לז"א ומדוע כאן כשהוא צועק לה' אומר לו מה תצעק אלי בעתיקא תליא מלתא, הרי כיון שהוא בעלה דמטרוניתא לא צעק לז"א אלא לעתיק ומדוע מי שעונה לו הוא ז"א.

הקדמה

רבנו קיצר מאד אבל עיין לעיל בשיחות שקבלה אצל אנ"ש לפרש שבודאי צריך להקדים תפילה, אבל לא להמתין שיהיה נעשה לו נס, אלא יתחיל להוציא לפועל רצונו, ואזי (תפילה עושה מחצה דהיינו את החצי השני) תהיה לו סיעתא דשמיא להשלים רצונו. וזהו מה תצעק אלי (עוד). דבר אל בני ישראל ויסעו, שיעשו מעשה ותיהיה להם סיעתא דשמיא.יז

אמנם פירוש הנ"ל משתלב בביאור הפשוט של הפסוק שמביא רבנו מה תצעק אלי, אבל בזוהר מבואר שמדובר בשעת קטרוג נורא שהיה על ישראל אלו ואלו עובדי ע"ז, ועל כן לא אפשר היה שתתקבל תפילתם בהנהגה של מדה כנגד מדה, אלא רק לפני משורת הדין. וזהו שא"ל מה תצעק אלי ואמרו בזוהר בעתיקא תליא, דהיינו שתפילתך אינה עולה אלא לבעל הרחמים הפשוטים שנוהג רק מידה כנגד מדה, כמבואר בתורה קה, ואילו ישועה שאתה מבקש לפני משורת הדין יכול רק בעל הרחמים הגדולים להושיע אותך. על כן דבר אל בני ישראל ויסעו. דהיינו שהעצה לזה היא ליסע. ונראה כוונתו שכדי לזכות להנהגה כזו צריך מעשה של מסירות נפש/י, וע"כ א"ל "דבר אל בני ישראל ויסעו" לתוך הים. (כי ע"י שמתגבר על טבעו במסירות נפש גם הנהגה כלפיו היא מעבר לחק המשפט)

אלא שהביאור הזה יש בו קושי כי מדובר במציאות של התגברות הדינים והקטרוג שהיא רק לפעמים ולא בדרך כלל. ואילו מלשון התורה משמע שהעצה ליסע היא בדרך כלל. ואפשר שרבנו כיוון לשני הביאורים הראשון

³ בפרט חתן שעתה יצא ממצרים, ופתאם מחזירים אותו לבעל צפון, והס"א בטוחה הנה עתה נפיל אותו לבחי' "ונשים עד נופח" (עד מעל החטם, כמ"ש אל תהנה אף. ועיין תורה ס' אות ג' הפסק הנשימה). וכשהוא צועק לה' אזי אומרים ליסע, סע לצדיק דהיינו קודם כל תחשוב איך צדיק מתנהג במקרה כזה, ובהקדם סע לצדיק אמת בפשוטו.

¹ עיין זוהר בשלח מז: – תָּא תוּי, הָכָא כַּד אֲתְקַרְבִּי פְּרַעַה לְאַחָא קְרָבָא בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל בָּא וְרָאָה כַּאן אֲצֵל הִים כְּאֲשֶׁר נִתְקַרַּב פְּרַעַה לְעִשׂוֹת מִלְחָמָה בִּישְׂרָאֵל, בְּהוּוּא זְמַנָּא לֹא בְּעֵי קָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּיתְעִירֵן יִשְׂרָאֵל אֲתְעִירֵתָא לְתַתָּא כְּלָל בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן לֹא רָצָה הַקְּב"ה שִׁיעֹרְרוּ יִשְׂרָאֵל שׁוֹם הַתְּעוּרוֹת מִלְמַטָּה כְּלָל, אֲפִילוּ בַתְּפִלָּה וְצַעֲקָה מִפְּנֵי שְׂמֻצְדָּם לֹא הָיוּ רְאוּיִם לְהַנְצִל, וְאִם הֵם יִעוּרְרוּ בַתְּפִלָּה שְׂצִרְיָה לְעֵלוֹת דְּרַךְ עֲלִיית הַעוֹלָמוֹת וּלְבִקּוּעַ בֵּין הַחִיצוֹנִים, אוּ יִתְעוּרוּ הַמְקַטְרִיגִים כְּנֶגְדָם וְתִתְעוּרֵן מִדַּת הַדִּין,

² ורבי אפרימעל בעונג שבת (ראה בשיחות לעיל) ביאר דבר אל בני ישראל ויסעו כי היו בהם ד' כיתות שכל אחת נתנה עיצה אחרת ואמר ה' דבר אל בני ישראל ויסעו עצה ויסמכו רק על ה' כמו מי שאין לו שום עצה, ואזי ה' יושיע אותם.

³ כמו שביאר שם האוהב ישראל מאפטא פרשת בשלח (ראה לקמן) שע"י שמסרו נפשם להכנס לים נעשו בחי' אין ואין הוא בכתר שם הרחמים הגדולים.

בדרך כלל והשני בשעת התגברות הדין. דהיינו שבדרך כלל צריך איזה השתדלות, כל אחד לפי מדרגתו. ולפעמים ההשתדלות צריכה להיות במעשה של מסירות נפש.

מה תצעק אלי דבר וכו'

הפסוק הזה מדבר על מצב נורא שהביא הקב"ה על עם ישראל לנסותם. וצריך להבין עם ישראל יצא ממצרים זרע קודש מאבותיהם המאמינים בני מאמינים, מבורר אחד מחמש, אחרי מאתים ועשר שנים שחיו במצרים, שהיתה אז מעוז העולמי של הכפירה וכישוף, וישראל שם עבדים בלא תורה אלא רק סבל נורא ומוחיץ דקטנות, אע"פ שאמנם עמדו בנסיונות נוראים ולא שינו לשונם שמם ולבושם (ויק"ר לב ה פס"ז שמות ו) ולא פגמו בברית, כל זה בנסיון המעשה, אבל בדעות כן הצליחה הכפירה של מצרים לחלחל בהם, ואע"פ שבמשך שנה שלימה נעשו להם ניסים נפלאים, עדין קשה היה להוציא מלב כולם לגמרי פגם ע"ז שנשתרש מאות שנים.

ועל כן לנסותם החזיר אותם הקב"ה שבוע אחרי שיצאו ממצרים בחזרה סמוך לארץ מצרים בין בעל צפון שהיא ע"ז ששמרה שלא יצא שום עבד ממצרים, לים סוף (שמות יד ב) ו', ופרעה שראה שהם סמוך לבעל צפון סבר שעליה הם לא הצליחו להתגבר, ועל כן יצא עם שש מאות רכב בחור וכל רכב מצרים ושלישים על כולו להחזיר את בני ישראל למצרים.

נמצא שעם ישראל כל אחד עם משפחתו נשים וילדים ותינוקות ורכוש עומדים בתוך, מצד אחד הים ומצד שני גדודי חיילי מצרים מלומדי מלחמה הבאים עליהם עם חרבות וסוסים. ובמצב הנורא הזה בני ישראל חלקם צועקים על משה לממה הוצאת אותנו ממצרים למות במדבר, וחלקם צועקים לה', וחלקם צועקים בו ונשיב מלחמה/ו'. ואזי פונה משה אל הצועקים עליו/ו' (שמות יד יד) "ה' ילחם לכם ואתם תחרישון" (עיין תורה רנא/ו), ואז פונה משה רבנו להקב"ה וצועק בתפילה. וכי מה עוד יכול משה רבנו לעשות אם לא לצעוק לה'?

על רקע הנורא הזה משיב הקב"ה למשה רבנו: מה תצעק אלי?

ומבאר בזוהר תרומה קע: שהיה קטרוג נורא אלה ואלה עובדי ע"ז, וכל זכויותיהם של ישראל, אינם מספיקות כדי לאבד את המצרים ולהציל את ישראל.

ומבאר האריז"ל (ראה גם תורה קה) שהקב"ה אמר למשה תפילך לא עולה אלא לבעל הרחמים הפשוטים, והיא לא תתקבל כי יש קטרוג גדול על ישראל שעל כן צריך רחמים גדולים, (ומשה רבנו כנראה לימד זכות על ישראל

¹ שמות פרק יד (ב) דבר אל בני ישראל וישבו ויחזו לפני פי החירות בין מגדל ובין הים לפני בעל צפון נכחו תחנו על הים:

רש"י (ב) וישבו – לאחריהם לצד מצרים היו מקרבין כל יום השלישי כדי להטעות את פרעה שיאמר תועים הם בדרך כמו שנאמר ואמר פרעה לבני ישראל וגו': ויחזו לפני פי החירות – (מכילתא) הוא פיתום ועכשיו נקרא פי החירות על שם שנעשו בני חורין והם שני סלעים גבוהים זקופים והגיא שביניהם קרוי פי הסלעים: לפני בעל צפון – (מכילתא) הוא נשאר מכל אלהי מצרים כדי להטעותן שיאמרו קשה יראתן ועליו פירש איוב (איוב יב) משגיא לגוים ויאבדו:

שפתי חכמים על רש"י – (צ) לפי שבאותו מקום היה עבודה זרה שלא היה מניח לברוח אפילו עבד, ולכן נקרא פיתום שהוא נוטריקון פה סתום, ועכשיו נעשו בני חורין שם על ידי שהקב"ה היה מהפך הכוכב מצרים בשמים, ועכשיו הוא נקרא פי החירות על שם החירות. ואין להקשות למה לא יהא נקרא חירות, וגם קודם לכן למה לא יהא נקרא תום, ולמה נקרא פיתום, ומפרש והולך שהיו שתי סלעים וכו' והגיא שביניהם הוא כמו פה:

¹ עי"ש (שמות יד יג) תרגום יונתן ותרגום ירושלמי שהיו בישראל ד' כיתות ואחת מהן שאמרה להלחם במצרים, אבל צ"ע כיצד חשבו לעשות זאת, כנגד שש מאות רכב סוס ואנשי מלחמה רבים של מצרים.

² ראה ירושלמי תענית (ב' ה') – התיצבו וראו. תניא, ארבע כתות נעשו לאבותינו על הים, אחת אומרת נפול לים, ואחת אומרת נחזור למצרים, ואחת אומרת נעשה עמהם מלחמה ואחת אומרת נצווה כנגדן, זו שאמרה נפול לים, אמר להם משה התיצבו וראו את ישועת ה', זו שאמרה נחזור למצרים אמר להם כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם, זו שאמרה נעשה עמהם מלחמה אמר להם ה' ילחם לכם, וזו שאמרה נצווה כנגדן אמר להם ואתם תחרישון: ועיין תורה תמימה שמות יד יג – נראה דתכונת ארבע כתות אלו הוא שנתחלקו בדעות שונות, והיו מהם מאמינים אלו שאמרו נעשה עמהם מלחמה ואלו שאמרו נצווה כנגדן ר"ל נצעק להקב"ה שיעננו, ומהם כופרים שאמרו נחזור למצרים, ומהם מתייאשים שאמרו נפול לים ולכל כת וכת השיב משה מענין דעתה:

וצ"ע לפי רבנו בתורה רנא העצה של תחרישון היא עצה לכופרים, ולפי הירושלמי תחרישון נאמר לכתה שאמרו נצעק לה' והרי אדרבה היו בעלי אמונה ומדוע צריכים את העצה של רבנו תחרישון להנצל מחשבות כפירה? ועי"ש נראה כוונת רבנו שם שאתם תחרישון אמר לכת שאמרה נחזור למצרים שהם שבאו בטענות על משה רבנו למה הוצאתנו למות במדבר וכו'. וראה מדרש רבה משמע שם שאמר למשה מה תצעק אלי כי אדרבה אותם אני רוצה לשמוע. זה לשונו שם שמות רבה כא ה' – והיה הקב"ה מבקש לשמוע את קולם פעם אחרת ולא היו רוצין מה עשה גירה לפרעה לרדוף אחריהם שנאמר ופרעה הקריב מיד ויצעקו בני ישראל אל ה' באותה שעה אמר הקב"ה לכך הייתי מבקש לשמוע קולכם שנאמר (שיר ב) יונתי בחגוי הסלע השמיעני קול אינו אומר אלא השמיעני את קולך אותו הקול שכבר שמעתי במצרים לכך כתיב השמיעני את קולך כיון שהתפללו אמר הקב"ה למשה מה אתה עומד ומתפלל כבר קדמה תפלתן של בני לתפלתך שנאמר מה תצעק אלי:

³ עיין סוף תורה רנא שם מבאר רבנו שכיון שהיו בישראל שנפלו להם מחשבות כפירה דהיינו כל הטענות על משה רבנו המגלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר, ומשה רבנו נתן להם העצה הנ"ל ה' ילחם לכם ואתם תחרישון. דהיינו שתעלו לעולם המחשבה שם יתבטלו הכפירות שיש לכם על הצדיק.

שהם בעלי אמונה חזקה שהרי הסכימו לצאת ממצרים, וסבר שיש להם מספיק זכויות כדי להינצל מהמצרים¹, על כן התפלל כרגיל, והקב"ה אמר לו שהוא טועה, ואין להם זכות², כי בלבם עדיין יש כפירות, על כן הם צריכים ישועה שהיא לפני משורת הדין, ולזה צריך לבקש מבעל הרחמים הגדולים. וכיון שהפגם והקטרוג כל כך גדול, א"א בדרך הרגילה (המבואר בתורה קה) שאתה או אני³ נבקש מבעל הרחמים הגדלים, כי זה לא יבטל את הטומאה הטמונה בלבם של ישראל, אלא ההכרח שישראל בעצמם יעשו מעשה של מסירות נפש ממש⁴, שיעורר את הרחמים הגדולים, וזה רק ע"י שיהיו מוכנים לטבוע בים במצוות ה' ע"י הצדיק⁵. וזהו "דבר אל בני ישראל ויסעו" לתוך הים⁶.

¹ שהרי הקב"ה כבר הבטיח לו שיתנקם בפרעה ובכל חילו הרודף אחריהם כמ"ש שמות פרק יד (ד) וְחִזְקִיתָ אֶת לֵב פְּרַעֲהַ וְרָדְף אַחֲרֵיהֶם וְאֶכְבְּדָהּ בְּפְרַעֲהַ וּבְכָל חִילוֹ וְגו'.. ופרש"י (ד) ואכבדה בפרעה – כשהקב"ה מתנקם ברשעים שמו מתגדל ומתכבד.

² עיין אור החיים שמות יד טו – מה תצעק אלי – קשה, ולמול מי יצעק אם לא לה' אלהיו? ובפרט בעת צרה, דכתיב (יונה ב ג) קראתי מצרה לי, מן המצר קראתי יה (תהלים קיח ה), ואם לצד שהרבה להתפלל הלא כל עוד שלא נענה מהעונה בצר לו לא ירף מתפלה... אכן יתבאר הענין על פי מאמרם ז"ל (זוה"ק ח"ב קע): שישראל היו נתונים בדין מה אלו בו' אף אלו בו', ודבר ידוע הוא כי כח הרחמים הוא מעשים טובים אשר יעשה האדם למטה, יוסיפו כח במדת הרחמים, ולהיפך ב"מ ימעיטו הכח, והוא אומרו (דברים לב יח) צור ילדך תשי, והנה לצד שראה אל עליון כי ישראל קטרגה עליהם מדת הדין, והן אמת כי חפץ ה' לצדק ישראל, אבל אין כח ברחמים לצד מעשיהם כנזכר, אשר על כן אמר למשה תשובה נצחת, מה תצעק אלי, פירוש כי אין הדבר תלוי בידי, הגם שאני חפץ עשות נס, כיון שהם אינם ראויים מדת הדין מונעת, ואין כח ברחמים כנגד מדת הדין המונעת, ואמר אליו דבר אל בני ישראל פירוש זאת העצה היעוצה להגביר צד החסד והרחמים. דבר אל בני ישראל ויתעצמו באמונה בכל לבם, ויסעו אל הים קודם שיחלק, על סמך הבטחון כי אני אעשה להם נס, ובאמצעות זה תגבר הרחמים, ואתה הרם את מטך, פירוש באמצעות מעשה הטוב נעשה להם הנס ובקע הים, כי "גדול הבטחון והאמונה" הלו להכריעם לטובה. ותמצא שכן היה, וצדיק הראשון הוא נחשון בן עמינדב ונכנס עד גרונו ולא נבקע הים עד שאמר כי באו מים עד נפש כמאמרם ז"ל (סוטה לז) ובוה נתיישבו הכתובים על נכון. ונראה לי לומר כי רשם ה' לומר להם טעם תגבורת הדין עליהם, לצד שהם המעיטו בלבם האמונה, ואמרו הלא טוב לנו עבוד מצרים, לזה צוה ה' לעשות כנגד עון זה הצדקת האמונה בכל תוקף, גם בזה רמזם לדעת הסובב תגבורת הדין מחדש:

³ בתורה קה מבואר שצריך לבקש מו"א בעל הרחמים הפשוטים שיבקש מאריך בעל הרחמים הגדולים. אבל כיון שמבואר בוזהר שמושה הוא בעלה דמטרוניתא הרי הוא מרכבה לו"א וא"כ יכול בעצמו לבקש מבעל הרחמים הגדולים. וצ"ע. כי יש בזה לכאורה סתירה עי"ש שאומר אבל לגרום שהקב"ה ירחם ברחמים גדולים לזה צריך צדיק גדול מאד שבתפילתו ימשיך כאלו רחמים, ואין כזה צדיק בדור, כך הלשון בתחילת התורה בלשון החברים ומוהרנ"ת בלשונו לא התייחס לזה, וזו תימה שרבונו שמבואר בחיי מוהר"ן (סימן רסז) שזכה ליחידה דיחידה לא יכול לזה. ועוד גם שאמר על עצמו בחי"מ (סימן רעב) אני סבא דסבין והכוונה לאריך אנפין, עיין זוהר בראשית (דף כב.). ועוד שביאר בתורה כב שיש צדיק שזוכה לתפלת ה' ממש, ומסתמא לא דיבר על מדרגות שלא זכה בהן. ובלק"ה מתנה ה' אות נ' מבואר שיש צדיקים שזוכים לזה. מאידך מבואר שם בתורה קה בסוגיית קל נא רפא נא לה משמע שגם משה רבנו לא זכה לזה, אלא ביקש מו"א שיתפלל לאריך עי"ש. לעומת זאת עיין זוהר נשא קלז. משמע שישעיה הנביא בן התפלל לאריך וכן שם בדף קלח. חבוקק משמע שהתפלל לאריך. ובלק"ה מתנה ה' טא מבואר שחנה זכתה לזה.

ועיין זוהר תרומה קעה: ספרא דצינעיותא – ומפיש מי הוא שעלה בידו להפיל את זו"ן דקליפה דלאילות לכיאה, ואמר כתוב ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי, אלי דייקא שהוא א"א, ר"ל אלי נוגע הדבר הזה להפיל את הזו"ן דקליפה דלאילות מקדושתם, ר"ל כי הקליפה דלאילות לכה להתקן בא"א שלה, להדמות לא"א דקדושה כקוף בפני אדם, לכן השתדל א"א להפילו מן האילות, וז"ש דב"ר אל בני ישראל ויסעו, ויסעו דייקא מלהכניס בחפלה, כי במזל א הוה תלי ענין קריעת ים סוף ומה שעבדו ישראל בתוך הים ציבשה היה תלוי במול עליון של א"א, דב"ר אל בני ישראל ויסעו, וז"ל לכה בזה לכבד את יקנא שלו, כי אם היה עולה ביד הס"מ ח"ו לקטרג על ישראל גם הם יעבדו בים, אז היה עולה בידו עוד דבר אחר לעלות עד א"א דקדושה ח"ו. לכן ביטל א"א את הקטרוג עלו על ישראל ועבדו בתוך הים ציבשה, וממילא לא היה זכחו לעלות ולהתקן עד א"א דקדושה, ואמר ומי הוא זה אשר בידו הכח והיכולת להעלות תפלתו עד א"א, ואמר איש אשר אלו לו שמקיים מש"כ והיש"ר בעיניו תעשה והאזנת למצותיו ושמרת כל חקיו, עד פאן שמקיים הכל מש"כ עד כאלו, אז יתקיים בו פי אני יהו"ה רפאיך, להאי דייקא לאיש כזה ירפא הקב"ה רפואת הנפש ורפואת הגוף. עד כאן הפירוש מס' יפה שעה

⁴ עיין אוהב ישראל (לרבי יהושע העשיל מאפטא) – פרשת בשלח... ועפ"ז נבוא לבאר דברי הילקוט הנ"ל על נכון. ונקדים דברי קדוש האריז"ל שביאר בכוונת ויושע ה' ביום ההוא דהכוונה הוא על עתיקא קדישא דגלי רצון דיליה. והיינו דכנסת ישראל היו או בבחי' זו מחמת שהלכו אל תוך הים ומסרו נפשם ובטלו כל גופם ונפשם ושכלם נגד השי"ת. ובאו לכלל ביטול מציאות לגמרי. ובאו לבחי' אי"ן שהוא עתיקא קדישא. ובמדה שהאדם מודד מודדין לו (מגילה יב.). ועי"ז היה יכולת להיות הנהגה זו קריעת ים סוף לפניהם אע"פ שעל פי דין והכרעה היה קיטרוג מהשר של מצרים שטען הללו עע"ז והללו בו' רק לאשר שהיו ישראל באותו העת בבחי' האי"ן. לכן היה יכול להיות ההנהגה זו בבחי' עתיקא קדישא. ששם הוא רצון פשוט להיטיב לכל גם נגד שורת הדין והבן: (א"ה. ועפ"ז נובל להשכיל ולהבין בדברי זוה"ק מה תצעק אלי. בעתיקא תליא. היינו לפי שורש הדין אין הם ראויים לקרוע להם הים כי אם דבר אל בני ישראל ויסעו במסירות נפשם להשי"י אל תוך הים ועי"ז יבואו אל בחי' אי"ן שהוא עתיקא קדישא ואז עתיקא קדישא יגלה רצון דיליה וכו"ל והבן):

⁵ עיין משך חכמה – (טו) מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו – במכילתא ר"י אמר אמר הקב"ה למשה משה אין להם לישראל אלא ליסע. נראה דמפיש דכל בני ישראל הלכו אחר משה כצאן בבקעה אחר הרועה, אמנם בים צוה הקב"ה למשה שישע אחריו העם והמה באמונתם בו ילכו בתוך הים ובזכות הנסיעה שיבואו תוך המים בים יבקע להם הים, לכן כתוב ויסע מלאך האלוהים ההולך לפני מתנה ישראל וילך מאחריהם זה משה שנקרא באן מלאך האלהים וכמו שכתוב בחגי (א, יג) ויאמר חגי מלאך ה' (יעו"י ריש ויקרא רבא), לכן בזכות שהלכו לים ומשה אחריהם נבקע הים ולכן אמרו להלן במכילתא (ס"פ כב) מתוך שהיו נוטלין עצה קפץ נחשון בן עמינדב בו' לתוך גלי הים ויעו"י תוספתא ברכות פרק ד' (ה' טז) וזה שאמר דבר אל בני ישראל ויסעו הם יסעו ואתה אחריהם ובזכות זה יבקע ים ודו"ק

⁶ נראה שחנוכה היא הדוגמא למבואר כאן שצעקו ולא הואיל עד שעשו מעשה מבוהל של מסירות נפש בלא שום סיכוי טבעי להצליח להלחם כל כך מועטים בצבא ענק והחוק בעולם.

עד כאן ההקדמה

תורה קצה [טז]

כשאחד צועק להש"י, אומרים לו ליסע [יז]

דהיינו אל תסמוך על התפילה לבד, שיעשו לך נס, אלא תעשה איזה פעולת השתדלות להוציא בקשתך לפועל, ואזי תתקבל בקשתך דהיינו שיהיה לו סיעתא דשמיא במעשיך, כמ"ש כשבני ישראל יצאו ממצרים, וביום השביעי רדפו המצרים ברכב סוס ופרשים אחריהם להחזירם למצרים, ומלפנים סגר עליהם הים סוף, היה משה עומד ומתפלל לה', וה' אמר לו (שמו' י"ד/י"ז) **מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו** דהיינו תפילתך כבר התקבלה ואם תתחיל באיזה מעשה תיהיה לך סיעתא דשמיא. כך הוא הפירוש המקובל באנ"ש. וכן הוא פשוטו של מקרא "מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו" פרש"י בשם המכילתא אין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם, כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו, לקרוע להם הים: דהיינו התקבלה תפילתכם ואם תכנסו לים יהיה לכם סיעתא דשמיא שהוא יבקע.

אבל בזוהר/טז וכהאר"ז [י] מבואר שהיה אז קטרוג נורא על עם ישראל שעדיין לא נטהרו מטומאת הע"ז של מצרים, ועל כן קטרגה עליהם מדת הדין אלו ואלו עובדי ע"ז, ומדוע שתטיע את המצרים בים כדי להציל את ישראל, ועל כן אמר לו הקב"ה למשה רבנו מה תצעק אלי בעתיקא תליא/כ"א הישועה שלך, וזה מבואר בזוהר

^ט לא ידוע מתי והיכן נאמרה תורה זו
^י עיין שיש"ק ח"ד אות מה ושם ח"ו תמ תמא

י"ח שמות פרק יד (ט) ויִרְדְּפוּ מִצְרַיִם אַחֲרֵיהֶם וַיִּשְׁיֶגּוּ אוֹתָם חֲנִימִים עַל הַיָּם כֹּל סוֹס רָכַב פָּרַעַה וּפָרָשָׁיו וַחִילוּ עַל פִּי הַחִירָת לִפְנֵי בַעַל צַפֵּן: (ז) וּפָרַעַה הִקְרִיב וַיִּשְׂאוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת עֵינֵיהֶם וְהִנֵּה מִצְרַיִם נֹסְעִים אַחֲרֵיהֶם וַיִּירָאוּ מְאֹד וַיִּצַּעְקוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶל יְהוָה: (יא) וַיֹּאמְרוּ אֶל מֹשֶׁה הַמִּבְלִי אֵינִי קָבְרִים בְּמִצְרַיִם לְקַחְתָּנוּ לְמוֹת בְּמִדְבָר מַה זֹאת עֲשִׂיתָ לָנוּ הַחֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם: (יב) הֲלֹא זֶה הִדְבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֵלֶיךָ בְּמִצְרַיִם לֵאמֹר הַדָּל מִמֶּנּוּ וְנַעֲבֹדָה אֶת מִצְרַיִם כִּי טוֹב לָנוּ עֲבַד אֶת מִצְרַיִם מִמֶּתְנוּ בְּמִדְבָר: (יג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם אֵל תִּירָאוּ הַתִּיַּצְבוּ וַיֹּארוּ אֶת יְשׁוּעַת יְהוָה אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה לָכֶם הַיּוֹם כִּי אֲשֶׁר רָאִיתֶם אֶת מִצְרַיִם הַיּוֹם לֹא תִסְפוּ לְרַאֲתָם עוֹד עַד עוֹלָם: (יד) יְהוָה יִלְחֶם לָכֶם וְאַתֶּם תִּחְרְשׁוּן: (טו) וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה מַה תִּצַּעַק אֵלַי דָּבַר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסְעוּ:

פרש"י – (טו) מה תצעק אלי – למדנו שהי' משה עומד ומתפלל אמר לו הקב"ה לא עת עתה להאריך בתפלה שישאל נתונין בצרה ד"א מה תצעק אלי עלי הדבר תלוי ולא עליך כמו שנאמר להלן (ישעיה מה) על בני ועל פועל ידי תצוני: דבר אל בני ישראל ויסעו – (מכילתא) אין להם אלא ליסע שאין הים עומד בפניהם כדאי זכות אבותיהם והם והאמונה שהאמינו בי ויצאו לקרוע להם הים:

י"ט וזהו תרומה דף קע. – ומקשה וכי קריעת ים סוף קשה קמיה וכי קריעת ים סוף היתה קשה לפני הקב"ה, והכתיב **גוער בים ויבשהו** פ"י אם יגער בים מיד יתיבשו מימיו, כעין שכתוב וישם את הים לחרבה, וכתיב **הקורא למי הים וישפכם על פני הארץ** כעין שכתוב וישב הים לפנות בקר לאיתנו, ור"ל הלא הקב"ה כל יכול ובמאמרו נעשה הכל, והא כיון דסליק דף קע ע"ב רעותא קמיה והרי כיון שעולה רצון לפניו לעשות איזה דבר, כלא קמיה כאין הוא חשיב הכל נחשב לפניו כאין, ואת אמרת דקריעת ים סוף קשה קמיה ואתה אמרת שקריעת ים סוף היה קשה לפניו בתמיה. ומתוך אלא בזמנא דישאל אעברו לגבי ימא אלא בזמן שישראל עברו ובאו אל הים, ובטעא קדשא בריך הוא למקדע לון ימא דסוף ורצה הקב"ה לקרוע להם את הים סוף, אלא רחב הווא ממנא דעל מצרים בא רחב שהוא השר של מעלה הממונה על מצרים, ובטעא קדשא בריך הוא ובקש מלפני הקב"ה לעשות דין, והיינו אמר קמיה, מאריה דעלמא, אמאי את בעי למעבר דינא על מצרים ולמקדע ימא לישראל אמר לפניו רבון העולם למה אתה רוצה לעשות דין במצרים ולקרוע את הים לישראל, הא פלחו תיבין קמך הלא כולם הם רשעים לפניך, וכל ארתיך בדינא וקשוט וכל דרכיך הוא בדין ואמת, אלון פלחי עבודה וזה אלון פלחי עבודה וזה אלו עובדי עבודה וזה אלו עובדי עבודה וזה, אלון בגלוי עריות ואלון בגלוי עריות ואלו חוטאים בגלוי עריות (כתב הרמ"ק נראה דלא גרסינן ליה ושגרת לשון איהו, שהרי כולם נבדקו במרה ונמצאו טהורים מאיסור עריות כמבואר במדרשים), אלון אושדי דינא ואלון אושדי דינא אלו שופכים דמים ואלו שופכים דמים, בהתיא שעתא הוה קשה קמיה למעבר על ארח דינא באותה השעה היה קשה לפני הקב"ה לעבור על דרך הדין שבו קיום העולם. והא ישראל הוה נטלי על ימא והנה ישראל היו נוסעים על הים, דכתיב ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו ויכנסו תוך הים ואין הים עומד בפניהם, והוה קשה קמיה למעבר על דינא ולמקדע לון ימא דסוף והיה קשה לפניו לעבור על הדין ולקרוע להם את הים סוף, ואלמלא דאשגח קדשא בריך הוא בזכות אברהם דאקדיים בצפרא למעבר על דינא ולמקדע לון ימא דסוף והיה קשה לפניו לעבור על הדין ולקרוע להם את הים סוף, ואלמלא בבקר לעשות מצות קונו ורצון שלו פדכתיב וישפכם אברהם בבקר, אז ח"ו פלחו אתאבידו בימא היו כולם נאבדים בים, בגין דבכל ההוה ליליא בדינא הוה קדשא בריך הוא עליהו דישאל לפי שבכל אותו הלילה היה הקב"ה בדין על ישראל, אלא שהקב"ה השגיח בעקדת יצחק שאז נשבע הקב"ה שלא לכלות את בניו, כמ"ש בי נשבעתי נאם ה' וגו' והרבה ארבה את זרעך, וגם הבטיח הקב"ה לאברהם כבירתו בין הבתרים, וגם את הגוי אשר יעבודו דן אנכי, ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, ועוד במדה שדנו את ישראל נדונו כמ"ש בדבר אשר זדו עליהם, ובכח זה קרע הקב"ה את הים לפני בני ישראל.

^כ עי' אור החיים (* ועיין שבתי הר"ן סוף אות יד. ועיין זוהר בשלח מה. ותרומה קע ושער הכוונות ספירת העומר ודעת ותבונה פ"א דף כ טור ב'. ולק"ה פסח ו' כא כב. ועיין בעש"ט עה"ת פרשת נח אות קלא – מ"ש בוור (בשלח מה). אלי דייקא דא בעתיקא תליא, שהיו צריכין להפקיר את עצמן, ולשכן צריכין אצל הים, כדי שיבואו לעולם המחשבת, למעלה מהותן עי"ש.

כ"א וזהו בשלח דף מה. – פתיב ויתפלל יונה אל יהו"ה אלהיו ממעי הדגה הטעם שכתוב שם אלהיו היינו לאתר דהוה קשיר ביה למקום שהיה קשור ומושרש בו והיינו למלכות, משמע דכתיב יהו"ה אלהיו, ולא כתיב ויתפלל אל יהו"ה ולא יתיר, אלא יהו"ה אלהיו והיינו אל המלכות כהו"ה אלהיו עם ז"ל הנקרא יהו"ה. וכמו שזנה הגבול התפלל אל מקום שורש אף הכא אף כן נמשך שהתפלל אל הקב"ה אל הים, כחוד ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי פירוש אלי דייקא היינו לת"ת שזו היה משה מושרש ולמדתו היה מתפלל, ואמר לו הקב"ה כי אין כח עסק כל קריעת ים סוף תלוי בו, לכן דבר אל בני ישראל ויסעו והיינו ויסעו מלאסגאח מלין יסעו מלחברות דבני תפלה, לא עידנא דצלותא השתא כי אין עתה זמן תפלה להתפלל אלו, אלא ויסעו, ושאל לפי פשט הכתוב קאס וכי לאן אתר פקד לון דינטלון וכי לאיח מקום כוה אותם שיעשו, דהא על ימא הוה שראן שזי על יד הים וכי הוה שזי, וכי כוה אותם ליסע בתוך הים, אלא אהדר לעילא אלא פסוק זה הוה למענה דכתיב מה תצעק אלי פ"י מה תצעק למקום הים, דהא פלחו באתר דא קיימי כי כל ישראל במקום הזה היו עומדים ומושרשים ולכן היו מתפללים אלו, ועל דא ויסעו ועל כן

נשא קלו: שיש רחמים סתם ויש רחמים גדולים, כי רחמי הקב"ה הפשוטים הם מדה כנגד מדה כפי מעשיו של האדם וכפי המגיע לו מצד הדין. אבל יש לו להקב"ה רחמים גדולים מאד שיכול לרחם בהם לפני משורת הדין גם על מי שלא מגיע לו מצד הדין. אבל לגרום שהקב"ה ירחם ברחמים גדולים לזה צריך צדיק גדול מאד שבתפילתו ימשיך כאלו רחמים, ואין כזה צדיק בדור, כך אומר רבנו בתורה קה, ומבאר שם שע"כ צריך לבקש מבעל הרחמים הפשוטים שיבקש מבעל הרחמים הגדולים שירחם עלינו לפני משורת הדין:

סוגיא זו מבוארת יותר בספר דעת ותבונה (לבעל הבן איש חי, בפרק א' דף יט. טור ב' /כ"ב), שם עיקר דבריו להוציא מדעת הטועים שזעיר אנפין ואריך אנפין הם שנים שאפשר להתפלל או לזה או לזה, ומבאר כי כל הפרצופים כלולים בזעיר אנפין מריש דרגין שהוא א"ס ב"ה ועד אבא ואמא הכל מתלבש בו/כ"ג, ומבאר שכל תפילותינו הם רק לא"ס ב"ה שרק לו הכח להושיע, אלא שהפניה אליו היא דרך האוון של זעיר אנפין (וכמו אדם שבוודאי הגוף זה לא הוא עצמו אלא לבוש לנפשו ורוחו ונשמתו וחיה ויחידה שלו, אבל הפניה אליהם היא דרך האוון שבגוף. כך כביכול אצל הקב"ה יש מה שנקרא חמישה פרצופים: יש בחי' בת והיא כנסת ישראל, ובן אליו עולות התפילות נקרא זעיר אנפין, ומלוכשים בו בחי' אמא, ומעליה בחי' אבא, ומעליו בחי' סבא, הנקרא אריך אנפין, ומעליו עתיק יומין, ומעליו אין סוף ברוך הוא (ויש מוסיפים מעליו עצמותו ב"ה), ופשוט שכולם רק לבושים לעצמותו, שרק הוא הכח הפועל, והם כמו כלים לכוחו באופנים שונים) ואפילו בלשונות חז"ל שמפורש בהם פניה לעתיק אין הכוונה כפשוטו אלא לזעיר שיכין עצמו לקבל מאריך. ע"ש.

ועל פי זה מבאר בספרו שו"ת סוד ישרים (ח"ג סימן יא) /כ"ד את הגמ' ברכות ז. שמביא רבנו שתפלת ה' היא יה"ר מלפני שיכבשו רחמי את כעסי. מלפני דייקא שהכוונה שזעיר אנפין מתפלל לאריך אנפין שנמצא בפנימיותו של זעיר, שרחמי הגדולים ימתיקו את כעסו של זעיר. דהיינו לפני משורת הדין שהרי כשהקב"ה כועס זה בגלל עוונות ישראל ואעפ"כ רוצה לרחם עליהם אלא שמדת הדין מקטרגת.

ועיין שם בדעת ותבונה/כ"ד (דף כ: טור ב') בביאור הפסוק מה תצק אלי בעתיקא תליא, ומבאר שם שהתפילות שלנו הן לזעיר אנפין, וז"א מעלה אותן לאבא ואמא ועי"ז מקבל מוחין חכמה ובינה, אבל לצורך נס כל כך גדול

אמר הקב"ה ויסעו, פירוט יְגַלְלוּ מִן דָּא דְלָאוּ עֲדָנָא הוּא יסעו מכאן מלהתפלל אל הת"ת כי אין עתה הזמן לקבלת התפלה בת"ת, כי אין הגם של קריעת ים סוף תלוי בת"ת אלא בעתיקא תליא מלתא חלל בעתיקא תלוי הגם של קריעת ים סוף, כמבאר בספרא לניעותא כ"ל.

עיין שם אור יקר להמ"ק שער ד' סימן ג' דף טו אין נס הים תלוי שם אלא במזל לעילא כדפי' קשים מזונותיו של אדם בקריעת ים ופירושו בני חיי ומזוני לאו בזכות' תליא מלתא אלא במזל א"כ אמר למשה מה תצק עלי כי אין כח קריעת הים בי אלא במזל עילאה בכתר וצריך שתעלה אל השם העליון להתפלל וכן ישראל ויסעו ממטה למעלה ויהיה תפילתם שם והטעם כאומרו הנותן בים דרך ובמים עזים נתיבה והיינו בסוד ל"ב נתיבות חכמה ומשם נעשו ע"י הכתר י"ב נתיבות בים דרך לעבור גאולים.

כ"ז וזה לשונו בדעת ותבונה למוהר"ח - פ"א - וכבר ידוע מ"ש מוה"ר (האר"י) זלה"ה דאון אריך אין התפלות פועלים בה, וכמ"ש באדרא רבא דף קלח: מ"ש "הטה ה' אונך" בזעיר אנפין אתמר, ע"ש. והכוונה כי אין אנחנו יכולים להשיג להעלות קולינו בתפילתנו אלא עד זעיר אנפין ולא יותר למעלה. והטעם מפורש בדברי מוה"ר (האר"י) זלה"ה בשער מאמרי רשב"י בפרשת תרומה, כי אריך אנפין הוא רחמים פשוטים ואינו משתנה כלל, אמנם ז"א יש בו דין ורחמים, וכאשר יחטאו בעולם התחתון ויעלה קולם באוניו יתמלא דין עליהם, וכאשר יגיע לאוניו כי שבו בתשובה הרחמים גוברים, כי אז ז"א יתקן עצמו על ידי צעקת התחתונים כי שבו מדרכם הרעה ויאיר אליו א"א /א' בעינא פקיאח טבא, ואז יתבטלו הדינים, ע"ש. ונמצא שהתפילות והצעקות עדין יבואו והוא מתתקן על ידם לקבל שפע מא"א, דהיינו מאור אין סוף שבתוכו, ונמצא שאון א"א הוא לצורך ז"א לשמוע קולו להאיר לו ואין אנחנו יכולים להעלות קולינו עד שם וכנ"ל שם. ע"ש: אשר על כן בכל תפלה ובקשה שתהיה אפילו באמירת יהא רעוא וכו' הנו' אנחנו מדברים עם ז"א, שהוא הוי"ה, ומעלים קולנו ותפלתנו עדין והוא יעלה קולנו ותפלתנו לאון העליונה ומשם עד אין סוף, כדי לעשות הפעולה אשר אותה אנחנו מבקשים, יען כי הכל מלוכש בו"א וכלא חד: עב"ל.

כ"ז עיין דעת ותבונה למוהר"ח פ"א - נמצאת אתה למד שהמתפלל ואומר יה"ר ה' או"א, הגם שהוא מתפלל לד"א, הנה הוא מתפלל לאין סוף המסתתר בו בהתלבשות כל הפרצופים שקודם ממנו, שכולם נכללים בשם הויה ב"ה כאמור, כי מבלעדי אין סוף אין כל מאומה בידו, ובקראנו לו"א ונדבר עמו בתפלה וברכות ותשבחות והודאות הרי אנחנו קוראים ומדברים אל כל הפרצופים כאחד עם אור אין סוף המסתתר ומתלבש בהם שהוא נשמה לכל. ושים עיניך ולבך היטב במה שכתבתי לך לעיל בענין האצילות הטעם שנקרא מחשבה ורצון. והבן בדברים:

וצ"ע עיין לקמן בהערה מסוד ישרים שיש חילוק כי אריך מתלבש בקבע ואו"א רק לפעמים ע"ש.

כ"ז זה לשון סוד ישרים שם - שהקדוש ברוך הוא קאי על ז"א שנקרא הקדוש ברוך הוא, מתפלל לעתיקא קדישא שהוא א"א ומאי מצלי אמר רב יהי רצון מלפני לשון פנימיות, כלומר יהי רצון מן עתיקא קדישא שהוא מתלבש בפנימיותו, וכמו שכתב באדרא שאמר ז"א בי נשבעתי שהוא רצה לומר נשבעתי במי שהוא בי שהוא מתלבש בתוכי, וכן כאן יהי רצון מן עתיקא קדישא שהוא בפנימיות שלי שיכבשו רחמי וכו',

כ"ז גם תדע עוד כי מ"ש בזה"ק בפרשת בשלח דף מ"ח ע"א ובפרשת תרומה בספרא דצניעותא דף קע"ח בפסוק מה תצק אלי, בעתיקא תליא מלתא, ע"ש. אין הכוונה לומר לו שאל יתפלל אל ז"א אלא יתפלל לע"ק, כאשר חושבים איזה משכילים כן, כי זה לא יתכן. אך הכוונה מתבארת בדברי רבינו זלה"ה בשער הכוונות בדרוש ספירת העומר, שכתב שם כי להיות או בבחי' קטנות לא היה יכול להזדווג עם נוקביה כדי לקרוע קריעת ים סוף אם לא ע"י הארה הנמשכת לו מע"ק הוא א"א כנודע, כי נה"י דא"א מתלבשת בו"א ועי"כ מתעורר א"א להאיר בו"א ועי"כ מזדווג ז"א בנוקביה, אבל שאר ההארות הנמשכות לו עתה מאו"א אין בהם כח לעוררו אל הווג הזה ולכן בעתיקא תליא מלתא. עב"ד זלה"ה. ע"ש. והשתא לזה אמר לו מה תצק אלי, רוצה לומר כי הוא היה מרבה בתפילה כדי לעורר הווג ז"א כדי שיע"י זווג זה יקרע הים, והגיד לו כי הווג צריך להיות עתה לצורך הנס הגדול של קריעת ים סוף לא אפשר להיות על ידי התפלות, יען כי ע"י התפלות של התחתונים לא ימשך כי אם ההארות מאו"א, ואלו ההארות הנמשכות מאו"א אין בהם כח לעורר הווג הזה שיהיה על ידו נס

של קריעת ים סוף היה צריך להגדיל את ז"א במוחין גדולים יותר, ולזה לא מועיל תפלה אלא ברצון המאציל בחסדו הגדול.

ונ"ל כוונתו שצריך לזה שישראל יעשו איזה מסירות נפש ואותה יעלה ז"א לא"א לעוררו להשפיע לו"א רחמים גדולים בהם ירחם על ישראל ויעשה להם נס. וכמ"ש דבר אל בני ישראל ויסעו לתוך הים במסירות נפש, דהיינו לקפוץ לים עד שיגיעו מים עד נפש/י¹³.

ואעפ"כ היה לפניו משורת הדין כיון שהיה עמהם פסל מיכה/י¹⁴ ומדת הדין קטרגה אלו ואלו וע"ז, ובאמת היה קטרוג עצום שאחרי שנה של ניסים נוראים שנעשו להם במצרים, ובערב פסח הסיעם על כנפי נשרים לבית המקדש לעשות הפסח והחזירם לבתיהם כמבואר במדרש, עדיין הם אווזים פסל לסמוך עליו. ואעפ"כ מסירות נפש של רבים ליסע לתוך הים, מסתמא אפילו לא רוב הועילה לתת כח לז"א לקבל רחמים גדולים מא"א. ואולי באמת כך זה תמיד שאע"פ שיש לזעיר מעשים טובים ואפילו מסירות נפש של רבים לעלות לארץ לעוררו לרחם אבל כל זמן שיש רוב שעדיין לא ראויים, צריך רחמים שהם לפניו משורת הדין.

הפרשה מדברת בדור המדבר דור דעה בצדיקים גדולים מאד שנבררו אחד מחמש או אחד מחמישים מכל בני ישראל במצרים, ע"י שהאמינו בה' ובמשה לצאת למדבר מסוכן בנחשים כקורות הבד וכו', משפחות גדולות מטופלים בהמוני ילדים (כ"ש לדעה שכל משפחה לקחה עמה גם יתומים רבים של הרשעים שמתו בימי החושך), הרי שהיו בעלי בטחון עצום והיו כולם עשירים שהרי יצאו ברכוש גדול, ואעפ"כ לקחו עמהם פסל מיכה לשעת הדחק.

וכן רואים בחוש שאפילו אנשים שעושים מסירות נפש על היהדות ואפילו עובדי ה' גדולים ואפילו בעל תשובה עם כל ההתעוררות החדשה שלו לשוב, עדיין לא זרקו את כל כספם לצדקה להיות סומכים רק על ה' בלבד, אלא מניחים אצלם איזה סכום כל אחד לפי כוחו לסמוך עליו בשעת הדחק וזה בעצמו בחי' פסל מיכה. כידוע שמבית שני שבטלו יצה"ר של ע"ז, הוא התחלף מפסל לממון.

ונראה שגם על זה כוון רבנו כשאחד צועק להש"י אומרים ליסע, כמו שאמר הקב"ה למשה כשסגר עליהם הים מלפנים ומצרים מאחור, מה תצעק אלי, אם באמת היתה לך אמונה שלימה היו הרחמים הפשוטים יכולים להושיע אותך אבל בתוך לבך אתה עדיין סומך על הממון שיש לך על כן א"א שתוושע אלא ע"י מעשה של מסירות נפש שיעלה עד לרחמים הגדולים שתזכה לישועה לפניו משורת הדין.

עד כאן ביאור חברותא על תורה קצה

מה תצעק אלי בעתיקא תליא

סוד היחוד דקטנות בסוד נשיבת הנחש

וזה בשלח דף נב. אמר רבי יצחק בשעתא דשרו ישראל על ימא חמו לכמה [דף נב:]: אכלוסין לכמה משיריין מעילא ותתא, וכלהו בכנופיא עלייהו דישראל, שריאו בצלו מגו עאקו דלהון, ביה שעתא חמו ישראל עאקו מכל סטריין, ימא בגלוהי דזקפן קמיייהו, בתרייהו כל אינון אכלוסין כל אינון משיריין דמצרים, לעילא עלייהו כמה קטיגורין, שריאו צווחין לקודשא בריך הוא, כדין כתיב ויאמר יהו"ה אל משה מה תצעק אלי, ותאנא בספרא דצניעותא, (בוודר תרומה דף קעח) אלי דייקא, אין לך ללעוק אלי, כי תשועה זו אינה תלויה בדי אלא תלויה בדי, אלא בעתיקא תליא פלא כל תשועה זו תלויה בעתיקא, ביה שעתא אתגלי עתיקא קדישא בלוחה שעה נתגלה עתיקא קדישא, היינו סוד התגלות מלך הרטון המכניע כח הדינים, ואשתכח רעוא בכלהו עלמין עלאין ואז נעשה שעת לטון בכל העולמות העליונים, פדין גהירין דכלא אתגהיר אז האיר מלך הרטון והאירו כל הספירות כסוד לטון וחסד העליון שהוא סוד שם ע"ב, וע"ז ניללו ישראל. אמר רבי יצחק, פדין פד אתגהיר פלא פחדא אז כשהאירו כל הספירות יחד במלכות מלך גלוי מלך הרטון, ככה זה ועבד ימא גימוסין עלאין עשה הים שהוא המלכות את חוקתיה והנהגותיה העליונות כפי שגילה לעשות תמיד בעל ישראל הקדושים, ואתמסרו בידוי עלאין ותתאין ונמסרו בידה מקטרגים עליונים ומלכים התחתונים, ובגינין קך על זה אמרו חז"ל במס' מועד קטן דף כ"א ע"ב, קשיא קמי קדשא בריך הוא פלא פקריעת ים סוף שקשה לפני הקב"ה הכל דהיינו בנים וחיים ומזונות שהם כללות כל כרכי בני אדם כקריעת ים סוף, לפי שגם אלו הג' דברים תלוים בעתיקא כמו קריעת ים סוף, וכלא קבי אוקמוה והכל כמו שהעמידו חז"ל, מאי טעמא, בגין דקריעת ים סוף בעתיקא תליא הטעם הוא לפי שקריעת ים סוף תלוי בגלוי מלך הרטון של עתיקא קדישא.

הגדול של קריעת ים סוף, כי אם צריך שיהיה על ידי ההארה הגדולה הנמשכת מע"ק, וזו ההארה הגדולה אינה נמשכת ע"י התפלה, כי אין כח בתפלה להמשיכה, אלא תמשך על ידי רצון המאציל בחסדו הגדול, ולזה אמר בפ' בשלח הנו' לאו עדנא דצלוחא השתא. והבן בדברים אלו:

¹³ עיין במדבר רבה פרשה יג פסקה ד – א"ר יהודה בר' אלעאי בשעמדו ישראל על הים היו השבטים מדיינים אלה עם אלה זה אומר אני יורד תחלה וזה אומר אני יורד תחלה, קפץ נחשון לתוך גלי הים וירד ועליו אמר דוד (שם סט) הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש אמר הקב"ה למשה ידידי שוקע בים ואתה מתפלל (שמות יד) דבר אל בני ישראל ויסעו.

¹⁴ מכילתא פרשת בשלח פרשה ג' – שמעון בן יהודה אומר מה תצעק אלי כבר צעקתם קדמה לצעקתך שנאמר ויראו מאד ויצעקו בני ישראל אל ה'. ר' אחא אומר מה תצעק אלי בשבילך אני עושה אמר הקב"ה אלולי צעקתך כבר אבדתי אותם מן העולם על ע"ז שביניהם שנאמר (זכריה י') ועבר בים צרה ואין צרה אלא ע"ז שנא' (ישעיה כ"ח) והמסכה צרה כהתכנס ואומר (ויקרא י"ח) ואשה אל אחותה לא תקח לצרור ועל צעקתך אני משיב את חמתי שנא' (תהלים ק"ו) ויאמר להשמידים לולי משה בחירו עמד בפרץ לפניו להשיב חמתו מהשחית לכך נאמר מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו מפני צעקתך נוסעין.

אמר רבי שמעון, חד איילתא אית בארעא אילה אחת יש בארץ, וקדשא בריהו הוא עביד סגיא בגינה והקב"ה עושה הרבה בשבילה, דהיינו בשעתא דהיא צוחת קדשא בריהו הוא שמע עאקו דילה וקביל קלה בשעה שהיא צועקת הקב"ה שומע קול צעקתה בשביל צרתה ומקבל את קולה, וכד אצטרף עלמא לרחמי למיין וכשצריך העולם לרחמים עבור מימי גשמים, היא יתבת קלין וקדשא בריהו הוא שמע קלה וקדין חיים על עלמא היא צועקת בקולות והקב"ה שומע קולה ואז מרחם על העולם, הדא הוא דכתביב פאיל תערוג על אפיקי מים כמו האילה הצועקת על חסרון המים במקום שרגלים המים להמשך בו בחזק, כן נפשי תערוג וגו'.

המשל הוא המלכות נקראת אילה והיא עורה בתוך בני ישראל בארץ, והקב"ה שהוא ז"ל עושה לפנים משורת הדין בשבילה, שעם היות שבני ישראל אינם הגונים ורואים אל הטוב, כיון שהיא בזה עם תפלתם וצעקתם מיד הם נענים, וזה שאנו אומרים בסליחות עשה למען שכינתך, וכשהעולם כריך לשפע מימי הרחמים על ארצו כרה שלח תבוא על הארץ וסואגים בתפלה אליה היא משתפת עמהם ומתעוררת מלמטה למעלה, אז הקב"ה מקבל טוב התעוררותה וממלא אותה ממימי שפע העליונים וישראל נשענים על ידה. (ימ"ה)

וכד בעיא לאולרא היא סתימא מפל סטריין וכאשר היא צריכה לילד היא סתומה מכל הצדדים, **כדין אתייתא ושויתא רישא בין ברפאה וצוחת ורמת קלין וקדשא בריהו הוא חיים עלה** אז היא באה ושמה את ראשה בין ברכיה וצועקת והקב"ה מרחם עליה, **וזמין לקבלה חד נחש ונשיב בערייתא דילה ופתח לה וקרע לה תהוא אתר ואולידת מיד** ומזמין לה נחש אחד שנושך בערותה ופותח אותה וקורע לה אותו המקום ומולידה מיד, **אמר רבי שמעון, בהאי מלה לא תשאל ולא תנסה את יהוה** בדבר זה לא תשאל ולא תנסה את ה', **והכי דייקא** וכך הוא סוד הענין בדיק.

הגמטל הוא, המלכות כהיותה בחזק דיניה נקראת אילה, מלשון אילי מואב יאחזמו רעל, וכשזולה להוליד נשמות מיחוד העליון שהיה צליל ראשון של פסח וזמן הלידה הוא שבועי של פסח, הנה היא סתומה כי אין צרכמה רק ה"ג מנפ"ד בלא שום חסדים, לכן אינה יכולה להוליד לפי שאם תוליד יתאחו החיטונים בלחות הנשמות שכולי, והתיקון לה שיחזור ז"ל להתיחד עמה ע"י היסוד דקטנות הנקרא נחש, לפי שהיסוד נקרא בשם שד"י וזמנו הקטנות אין לו חיות אלא מסא שהי"ה פשוט כביצוע העולה ד"ס, ושני שמות אלו גי' נחש, וזה סוד הגמטל העליון שנקדשה הגוף רחם האילה בסוד יחוד דקטנות, ועי"ז נפתח רחמה ויולדת, ואז החיטונים יונקים רק הסיגים והפסולת הנשארים מן הדגים של יחוד דקטנות, ואינם נלחצים בנשמות הגוללות מן היחוד וגדלות של ליל ראשון של פסח, ואמר רבי שמעון שבענין זה לא תחקור יותר, כי ביאור מאמר זה הוא עמוק מאד לכן הפלג רבי שמעון בהסתרת סודו, ובאמת כריך להעלים דרוש זה, אם מפאת עומקו אם מפני שאין אנו יודעים אמיתותו אפילו כטפת גרגיר של חרדל. ומה שאמר ולא תנסה את ה', היינו שלא תעשה צפועל ליחה אילה מעוברת לביהר לראות ענין לידתה. כי עי"ז יבא להתבונן ולנסות את ה' ואין זה כבוד העליון. (שער הטעות דרוש יב של פסח וכו' ומפרקים)

עי"ש אור יקר (לרמ"ק) (ברך ה' שער ד' סוף סימן ז' עמ' מא) מבאר הקושי כי צריך לקרוע את המידה הזו שנקראת ים סוף, סוף המדרגות, וקריעתה היינו קר"ע סט"ן, השבתת הקליפות והכוחות וקריעתם ממנה. ועוד היא נקראת מהחושך בסוד האור העליון הנוקב ויורד וקורע חשכה ומאירה עב"ל. ועייש עוד שמבאר שהדינים תלויים במצח זעיר אבל בכתר המצח הזה הוא רצון מפני שכל הבחי' שהם למטה דינים למעלה הם השבתת הדינים.

עוד עי"ש (סימן ח' עמ' מב) מבאר קושי מלכות להשפיע השפע לתחתונים כיוון שרחמה סגור משש קצוות כי אין בהם לא חסד ולא גבורה דקדושה ולא נצח והוד דהיינו חוים ונביאים ולא תורה בת"ת ולא שומרי ברית ביסוד וכיוון שאין שום זכות אינה יכולה להשפיע מחמת הקטרוג. ומודמן לה נחש ונושך וכו' זה יניקת הדין מעט שע"ז נחלש הקטרוג ואפשר להשפיע וההשפעה היא מצד הרחמים הגמורים אף שאינם ראוים, ומשמע בהמשך שאיוב היה בחי' נשיבת הנחש והוא היה חלק לנחש והסתלק הקטרוג מישראל.

ועיין שער הכוונות דרושי הפסח דרוש יב – האמנם כיון שלא נתקנו כל המוחין לכן אינו זווג גמור מעולה אמנם נקרא זווג דקטנות כיון שעדיין לא נגדל ז"א. וזוה יתבאר לך לשון מאמר א' מס"ה בפ' בשלח בד' נ"ב ע"ב בענין קריעת י"ס בפ' מה תצעק אלי ואמר שם רשב"י ע"ה בהאי מלה לא תשאל ולא תנסה את ה' ובודאי שביאור המאמר הזה עמוק מאד כיון שמצינו לרשב"י ע"ה שהפליג בהסתר סודו ואמר בהאי מלה לא תשאל. וביום שמוז"ל ביאר לנו המאמר הזה היינו יושבים בשדה תחת האילנות ועבר עליו עורב אחד צועק וקורא כדרכו ומוז"ל ענה ואמר אחריו ברוך דיין האמת שאלתי את פיו וא"ל כי א"ל העורב ההוא כי לפי שגילה הסוד הזה לכל בני האדם בפרהסיא לכן נענש בעת ההיא בב"ד של מעלה וגורו עליו שימות בנו הקטן ותיכף הלך לביתו ובנו היה מטייל בחצר ובאותה הלילה חלה את חליו ומת אחר ג' ימים רחמנא ליצלן ולכן ראוי לכל בעל נפש הרואה הדברים האלו להסתירם בתכלית ההסתרה וזלת הכלל הנודע בכל החכמה הזו כי כבוד אלהים הסתר דבר ואין מקום להאריך בזה כי הדברים נודעים וכל מה שיסתיר האדם הסודות מלגלותם למי שאינו ראוי הוא משובח ומכובד בפמליא של מעלה. והעושה היפך מזה מכניס עצמו בסכנה עצומה בעוה"ז במיתת עצמו בהכרת ח"ו ובמיתת בניו הקטנים נוסף על עונש נשמתו בגהינם שאין קץ לעונשו וכמו שהזכיר רשב"י ע"ה בסוף אדר"ז וע"ש. והטעם שנענש מוז"ל בביאור מאמר זה וכמו שהזכיר רשב"י ע"ה עצמו שאמר בהאי מלה לא תשאל הענין הוא כי הנה נודע שאין החיצונים נאחזין אלא במוחי' של קטנות כי הם דינין תקיפין ובהיות האדם מתעסק בסודות התורה אם יהיה בענין זמן הגדלות העליון או בשאר דרוש חכמת האמת שהם ענינים למעלה אין לאדם כל כך סכנה כמו בזמן שעוסק בסודות זמן הקטנות כי בהתעסקו בהם הנה החיצו' מתעוררים בהם ומתאחזין שם ומזכירים עונותיו של האדם המתעסק בהם. וז"ס משה רבינו ע"ה רבן של נביאים שנא' בו וינס משה מפניו והטעם הוא לפי שענין המטה אשר נהפך לנחש הוא בחי' קטנות דז"א הנקרא נחש כמ"ש בע"ה ובהיותו מתעסק בדרוש ההוא נתיירא וינס מפניו ולכן הסוד הזה צריך להעלימו אם מפאת עצמו ואם מפני שאין אנו יודעים אמיתתו אפי' טפת גרגיר של חרדל מן הדרוש ההוא:

ונחזור לענין לבאר אותו המאמר בענין האילה היא שרחמה צר וחביבה על בעלה ובעת לידתה מודמן לה נחש א' ונושך בערייתא ויולדת בו. דע כי האילה הזו היא נוקבא דז"א החביבה מאד על בעלה ז"א. והנה בליל א' של פסח נודווגו יחד ואז היה זווג מעולה גמור לפי שהז"א נגדל בתכלית הגדלות וגם בחי' היסוד שנודווגו אז עמה הוא יסוד דגדלות ולהיות זווג ההוא זווג עליון ולא נעשה ע"י נאסר בזווג תחתון כנ"ל והנה הנוק' מעוברת מן הזווג ההוא כל ימי הפסח וביום הז' של פסח יולדת אותו. . . .

ובזה תבין ענין קריעת ים סוף שנקרע ביום זה שהוא קריעת רחם האילה שהוא היסוד שבה סוף לכל דרגין שבה ע"י זווג נשיבת נחש העליון דקטנות. וזה ביאור מאמר פ' בשלח הנ"ל וז"ל ובספרא דציניעותא מה תצעק אלי אלי דייקא בעתיקא תליא מלתא ר"ל כי להיות או ז"א בבחי' קטנות לא היה יכול להזדווג עם נוק' בסוד נשיבת הנחש כדי לקרוע קריעת ים סוף אם לא ע"י הארה הנמשכת לו מעתיקא קדישא הוא א"א כנודע כי נה"י דא"א מתלבשת בז"א ועי"כ מתעורר א"א להאיר בז"א ועי"כ מזדווג ז"א בנוק' בסוד נשיב' הנו' אבל שאר ההאר' הנמשכות לו עתה מאו"א אין בהם כח לעוררו אל הזווג הזה ולכן בעתיק' תליא מילת'.

מה תצעק אלי

הר"מ קרמר בחו"ב (במבועי הנחל) כתב לבאר עפ"י תורה לח אות ג' כשרוח סערה מתגברת בבחי' יעלו שמים ירדו תהומות ע"י הקטרוג של קץ כל בשר אזי א"א לדבר ביושר היינו בתפילה שהיא דרך הישר להתפלל על כל צרה שלא תבוא אבל עכשיו צריך לעקם הדרך ולשתוק ולהתחזק באמונה וכן מצינו שבחי הר"ן סוף אות יד שנהג רבינו בנסיעה מסטמבול לארץ ישראל שהייתה סערה גדולה בים וכולם צעקו והתפללו ורבינו אמר להם שישתקו וינצלו עי"ז כך היה.

דבר אל בני ישראל ויסעו

ראה באגרא דכלה כאן (שמות פרק יד יד), שביאר מה שכתוב "דבר אל בני ישראל ויסעו", ויסעו רומז לשם ע"ב שרמוז בפסוקים יט כ' כא הסמוכים/כ"ח המתחילים בויסע ויבא ויט, כידוע שבשכותבים אותם זה מעל זה ואת האמצעי מהסוף להתחלה יוצא עב שמות קדושים של ג' אותיות, חמש הראשונים הם והו, ילי, סיט, עלם, מהש. ואיתא בבהאר"ז ל ששם מהש מסוגל שלא ליטבע במים. וזה רמז הקב"ה למשה דבר אל בני"י שיכוונו ד' שמות ראשונים משם עב הנ"ל שהם והו, ילי, סיט, עלם, ר"ת ויס"ע, ואתה משה אותיות מהש, הוא השם החמישי הנ"ל השומר מטביעה במים, הרם ירך וכו' כי ע"י שמך לא יטבעו בים.

עוד עי"ש בהמשך שכתב – באותו שעה אמר הקב"ה למשה הרי מסרתי לשטן את איוב, מה בידך לעשות (רצ"ל מה תצעק אלי), דבר אל בני ישראל ויסעו (שמות יד טו) (תיכף בהיות השטן מתעסק באיוב), "אל" בני ישראל ויסעו, ר"ת "איוב, ודי בזה:

^{כ"ח} שמות פרק יד (טו) ויאמר יהוה אל משה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו: (טו) ואתה הרים את משך ונטה את ירך על הים ובקעהו ויבאו בני ישראל בתוך הים בפיצה: (יז) ואני הנני מחזק את לב מצרים ויבאו אחריהם ואפקדה בפרעה ובכל חילו ברכבו ובפרשיו: (יח) וידעו מצרים כי אני יהוה בהקבדי בפרעה ברכבו ובפרשיו:

(יט) ויסע מלאך האלהים ההלך לפני מחנה ישראל וילך מאחריהם ויסע עמיהם והענן מפניהם ויעמד מאחריהם:

(כ) ויבא בין מחנה מצרים ובין מחנה ישראל ויהי הענן והחשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל זה כל הלילה:

(כא) ויט משה את ידו על הים וילך יהוה את הים ברוח קדים עזה כל הלילה וישם את הים להרבה ויבקעו המים:

עיין זוהר בשלח דף נב. (עם ביאור מותק מדבש) כשאת הפסוק האמצעי ויבוא וכו' כותבים מהסוף להתחלה אזי יוצא שם עב כשלוקים אות מכל שורה נעשה עב שמות של ג' אותיות. דהיינו – והו – ילי – סיט – עלם – מהש – ללה – אכא – .. ..